

WOLFGANG LESCHHORN, „Gründer der Stadt“. *Studien zu einem politisch – religiösen Phänomen der griechischen Geschichte (Paläogenesia, XX)*, Franz Steiner Verlag Wiesbaden GMBH, Stuttgart, 1984, 436 p.

matizare, cu încheieri folositoare pentru clarificarea unor aspecte neașteptat de importante ale vieții antice.

VIRGIL MIHAILESCU-BÎRLIBA

Specialist binecunoscut în domeniul numismaticii și istoriei antice, dr. Wolfgang Leschhorn a terminat de curând această carte, rod al multor ani de studii și reflecții. Beneficiind de o solidă formație clasică și bucurându-se de excelente condiții de cercetare existente la Institut für Alte Geschichte (prof. Peter Robert Franke) al Universității din Saarbrücken, profesorul german a abordat o temă de un real interes și cu multiple implicații pentru o înțelegere mai bună a lumii antice, din punct de vedere social, politic și religios. Susținută, mai întâi ca disertație (*Oikistes. Ktistes. Archegetes. Studien zu den griechischen Städtegründern*) la Facultatea de Filosofie a universității amintite, în anul 1983, lucrarea tratează problema „intemeietorilor” orașelor grecești atât în perioada pre-elenistică, cât și în cea a elenismului propriu-zis, deși ea se poate urmări pînă tîrziu, în vremea Bizanțului. Din acest punct de vedere, poate ar fi fost necesar și un excurs asupra rădăcinilor îndepărtate ale acestui cult al „intemeietorilor”, care, după cum s-a dovedit, poate fi atestat încă din preistorie în cadrul unor manifestări de cult legate de „fundarea” locuinței sau de „strămoșul primordial”. Încă din aceste timpuri imemorabile se pot depista trăsături ale cultului „intemeietorilor”, care însă va fi statuat și va lua o mai mare amploare în timpurile mai noi, cunoscute ca „istorice”. De altfel, deși se limitează în timp dr. W. Leschhorn sesizează relațiile dintre cultul „intemeietorilor” noilor așezări și cel din „cetatea – mamă”, din patrie.

De la început după ce arată conținutul temei, asupra căreia s-a oprit și stăruie mai mult în domeniul etimologiei termenilor *oikistes*, *ktistes* și *archegetes*, autorul – oarecum *ex abrupto* –, atacă direct subiectul ales, prin trecerea în revistă a „intemeietorilor” orașelor din Magna Graecia (Syracusa, Gela, Crotona, Sybaris etc.), precum și a cîtorva *polis*-uri din Chersonesul Thracic sau Lybia. Sînt utilizate într-o largă măsură știrile furnizate de literatura antică, dar și alte categorii de informații, cum ar fi cele epigrafice, arheologice și numismatice, deosebit de abundente pentru regiunea amintită din sudul Peninsulei italiice și care explică pe de-o parte atenția acordată acestei zone, iar, pe de alta, de ce pentru alte colonii se fac numai simple menționări.

O puternică înviorare a acțiunii de colonizare a avut loc în perioada elenistică, cînd Alexandru cel Mare însuși, dar și diadohii (sau alți eroi), intemeiază o serie nesfîrșită de noi așezări cuprinzînd un vast spațiu geografic, de la Nil pînă în Bactria și din Thracia pînă la Indus. De asemenea, mai ales acum – deși chestiunea se poate urmări dintr-o vreme mai veche – alături de cultul tradițional al „intemeietorilor” legendari, apare și cel al noilor „intemeietori”; aceștia sînt văzuți ca eroi sau, mai cu seamă, personalități istorice care au reformat instituțiile anchilozate de secole și au înviorat prin acțiunile lor întreaga activitate a unui vechi *polis* lîncezînd.

În același timp, prin extindere, elenismul aduce și o îmbogățire a noțiunii de „intemeietor”, care este folosită acum și pentru acei care alcătuiesc noi regate, fondează noi dinastii – cum au fost Mithridates I sau Archelaos I al Cappadociei –, la care se adaugă și acei care dau un nou impuls unei vechi linii dinastice, ca acei Antiochos I din Commagena sau poate, chiar și Oroses II al Parthiei, deși trebuie s-o subliniem, acesta din urmă nu aparține lumii elenistice propriu-zise.

Două cataloage, unul cu personalitățile istorice și altul, cu zei, eroi sau alte personaje mitice și care apar în izvoare ca *ktistes*, *oikistes* sau *archegetes*, completează această analiză aprofundată asupra unei problematice vaste și cu multiple ramificații. În aceste anexe sînt amintite și două din coloniile de pe țărmul românesc al Mării Negre: TOMI, cu *Dioskurii* ca *ktistai* sau cu un legendar *Tomos* – *ktistes*; și KAL-LATIS, cu *Herakles*, ca *ktistes*.

În sfîrșit, indici cu zei și eroi, personaje istorice, precum și un altul, geografic, completează acest studiu de mare interes, rezultat al unui efort deosebit de informare și siste-